

Zin en onzin van de economische methodologie

De economische methodologie wordt de laatste tijd hevig bekritiseerd. Parasiteert de economische methodologie op de successen van de wetenschap zelf? Moet ze het veld ruimen voor de retorica? De auteurs van dit artikel menen van niet. Een methodologische discussie ligt juist vaak ten grondslag aan vernieuwing van de economische wetenschap. Methodologische opvattingen spelen een belangrijke rol bij de vorming van economische scholen en stromingen.

DRS. H.W. BLOM – DR. A. VANDEVELDE – DRS. J.J. VROMEN*

In de kolommen van dit blad is recent een discussie geëntameerd over de vraag of aan economische methodologie wel bestaansrecht toe zou komen¹. Gezien de reacties op dit debatje is een uitvoeriger pleidooi voor het belang van methodologie in de economische wetenschap op zijn plaats. Aan de hand van een enkel voorbeeld en een bespreking van de opvattingen van de meest uitgesproken kritikaster van de economische methodologie, Donald McCloskey, overleggen wij de overwegingen en motieven die ons als beoefenaren van deze discipline voor ogen staan. Alvorens tot deze hoofdmoot van ons betoog te komen, zijn er eerst enkele algemene kwesties die toelichting behoeven.

Kennis, waarheid, zekerheid

Methodologie houdt zich bezig met wetenschappelijke kennis. Onderscheidt de wetenschap zich van het dagelijkse weten doordat zij ons de zekerheid biedt die we in het dagelijks leven ontberen? Wij zijn veeleer geneigd te stellen dat zelfs de meest triviale aangelegenheden in de wetenschap juist uiterst problematisch zijn. Goede wetenschap biedt geen zekerheid, integendeel: zij ondermijnt deze. De poging om een onbetwistbaar zeker fundament voor de wetenschap te vinden is een typische zeventiende-eeuwse aangelegenheid. Zowel Descartes als vele empiristen waren in dit opzicht fundamentalisten. Zij zochten naar een rots, waarop zij het gebouw van de kennis konden funderen. Sommigen meenden zo'n archimedisch punt te kunnen vinden in de rede, anderen zochten hetzelfde in de zintuiglijke ervaring. Het behoort tot de verdiensten van Popper dat hij, evenals anderen voor hem overigens, de kwestie van de waarheid heeft losgekoppeld van de kwestie van de zekerheid en dat hij de zoektocht naar een ultieme bron van kennis als illusoir heeft afgewezen. Wetenschap levert altijd slechts voorlopige waarheden. Men moet niet zoeken naar steeds nieuwe bevestigingen van het eigen standpunt, maar integendeel naar kritische testen waarmee men de wetenschappelijke hypothesen poogt te weerleggen.

In de economische methodologie is vooral de poging van Robbins² bekend om het hele corpus van de economische wetenschap van enkele onmiddellijk evidente, absolute zekere basispostulaten af te leiden. Geen zinnig mens kan volgens Robbins ontkennen dat er schaarste is, dat de individuen hun preferenties kunnen ordenen en dat ook doen, dat er meer dan één produktiefactor is en dat er bijgevolg dalende meeropbrengsten optreden of dat er onzekerheid is over de toekomstige beschikbaarheid van schaarse goederen en produktiefactoren. Uit deze eenvoudige, onbetwistbare ervaringsgegevens zou dan de hele economische wetenschap, de consumenten- en producententheorie en het bestaan van winst kunnen worden gederiveerd. De stellingen van Robbins zijn nochtans geenszins onweersproken gebleven. Er is stilaan een consensus gegroeid rond de stelling dat de definitie van de economische wetenschap als wetenschap van de schaarste veel te algemeen is. Economisch handelen, zoals dat in de hedendaagse economische wetenschap wordt gethematiseerd, is wellicht slechts zinvol in een wereld van schaarste, maar het veronderstelt nog heel wat andere beperkingen³. Schaarste is met andere woorden wel een noodzakelijke, maar geen voldoende voorwaarde voor economie. Men kan bovendien aantonen dat de wereldvisie waarin er geproduceerd wordt om aan schier eindeloze behoeften te voldoen, geenszins een universeel gegeven is, maar integendeel het resultaat van een concreet historisch betekenisverleningsproces, dat zich ergens in de zeventiende en achttiende eeuw in het Westen heeft afgespeeld⁴. Experimenteel onderzoek heeft uitgewezen dat mensen in veel gevallen niet op een coherente wijze hun preferenties

* De auteurs zijn verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

1. *ESB*, 29 maart 1989, blz. 308; 17 mei 1989, blz. 488.

2. L. Robbins, *An essay on the nature and significance of economic science*, (2e druk), Macmillan, Londen, 1935.

3. Zie P. van Parijs, *Le modèle économique dans les sciences sociales: imposture ou nécessité?*, *Revue Nouvelle*, nr. 10, vol. LXXIV, jg. 42, blz. 265-284.

4. Zie P. Dumouchel, *L'ambivalence de la rareté, L'enfer des choses – René Girard et la logique de l'économie*, Le Seuil, Parijs, 1979.

ordenen⁵ of zelfs niet handelen volgens hun preferenties⁶. Reeds in de jaren dertig heeft Sraffa de hypothese van dalende meeropbrengsten op overtuigende wijze bekriftigd.

Stuk voor stuk blijken de onbetwifelbare zekerheden, waarop men de economische wetenschap heeft willen grondvesten, aldus ter discussie te worden gesteld en zijn denken niet dat dit het geval is omdat Robbins zijn basisassumpties toevallig zo onoordeelkundig had uitgekozen. Indien de kennis die de economische wetenschap verschaft zeker was, dan zou er inderdaad geen behoefte zijn aan een bijzondere methodologische reflectie. Maar waar economen van mening zijn dat in verreweg de meeste gevallen hypothesen hoogstens plausibel te maken zijn, wordt meteen ruimte geschapen voor methodologische overwegingen. Wanneer economen in het verleden meer dan natuurwetenschappers geneigd waren om zich methodologisch te verantwoorden, dan komt dat bovendien omdat zij er zich van bewust zijn hoe problematisch de homo oeconomicus, het mensbeeld waarvan zij vertrekken, wel is.

Restrictief of ruim?

Als methodologische overwegingen dan een rol kunnen spelen in de economische wetenschap, rijst de vraag welk soort overwegingen interessant en relevant is. Wat is dan de plaats of de functie van de economische methodologie in de economische wetenschap? In een representatief handboek in de economische methodologie als dat van Mingat, Salmon en Wolfensperger⁷, wordt deze discipline gedefinieerd als de studie van de principes die de economen leiden in de keuze van het statuut van de proposities, die in hun analyses worden gebruikt of er door worden voortgebracht⁸.

Vaak wordt deze definitie vooral in restrictieve zin gehanteerd. Het gaat dan bij voorbeeld om de kwestie van het realisme van de basispremissen van de economische wetenschap of om het relatieve gewicht dat aan inductie en deductie moet worden toegekend. Zijn de proposities waarvan economen uitgaan synthetische uitspraken waarvan de waarheid a priori (op grond van introspectie) kan worden ingezien? Of zijn het eigenlijk analytische uitspraken doordat er een ongespecificeerd gebruik wordt gemaakt van *ceteris paribus*-clausules⁹?

We kunnen ons goed voorstellen dat de doorsnee intellectueel al evenmin als de gemiddelde econoom erg gepassioneerd bezig is met dit soort van academische vraagstellingen, die elke maatschappelijke relevantie lijken te ontberen. Men kan bovendien veronderstellen dat er altijd wel een methodologie kan worden uitgewerkt, die de bestaande wetenschappelijke praktijk dekt. Economische methodologie lijkt dan al vlug een min of meer overbodige 'Spielerei', die parasiteert op de successen van de wetenschap zelf. Bedoelt Klever deze methodologie wanneer hij stelt dat de toekenning van de Nobelprijs economie aan een methodoloog 'ongehoord' en een 'vergissing' zou zijn?¹⁰ De Nobelprijswinnaars zijn in elk geval zelf de methodologische beschouwingen geenszins uit de weg gegaan. Niet alleen Milton Friedman en Paul Samuelson, maar ook Herbert Simon, Friedrich von Hayek, James Buchanan en Maurice Allais hebben zich expliciet en in hun belangrijkste werken met methodologische vragen beziggehouden en vaak krijgen de methodologische beschouwingen zelfs in hun Nobelprijs-lezing een prominente plaats.

Kenmerkend is evenwel dat al deze 'autoriteiten' in de economische wetenschap de methodologie hebben breed tot een meer diepgaande en allesbehalve triviale reflectie op de harde kern van de economische wetenschap. Is economie niet veeleer de wetenschap van de individuele

keuze dan de wetenschap van de schaarste (Buchanan)? Wat is de verhouding tussen de wetten van de vrije markt en politieke wetten en regels, tussen kosmos en taxis (Von Hayek)? Heeft de economische wetenschap zich niet al te veel beziggehouden met een ideële, 'substantieve' rationaliteit en al te weinig met de meer concrete regels die behoren tot de procedurele rationaliteit (Simon)? Wordt de neo-klassieke theorie van het consumentengedrag niet fundamenteel ondermijnd door een aantal aantoonbare gevallen van inconsistentie (de paradoxen van Allais)?

In al deze gevallen gaat het om methodologische vragen. Het theoretische statuut van uitspraken of zelfs van hele stukken economische theorie wordt hier ter discussie gesteld en alternatieven worden voorgesteld. Vernieuwende bijdragen tot de economische wetenschap blijken haast altijd samen te gaan met of zelfs voort te komen uit een meer diepgaande methodologische reflectie. Dit heeft ongetwijfeld hiërarchie te maken dat elke economie die zijn vak serieus neemt uiteindelijk steeds opnieuw voor de vraag komt te staan wat nu precies het object van zijn wetenschap is, welk concept van het economische hij hanteert, hoe het hart van de economie moet worden gedefinieerd. Een methodologie, die zich beperkt tot het herkauwen van de respectievelijke feilen en verdiensten van het verificationisme, confirmationisme en het falsificationisme lijkt ons inderdaad relatief oninteressant. Dat is jammer genoeg het beeld van de methodologie, zoals dat soms verschijnt in inleidingen tot het vakgebied. De methodologie van de grote economen, niet alleen van de reeds genoemde Nobelprijswinnaars, maar ook van mensen als Knight, Keynes en von Mises, stelt veel inhoudelijker vragen, die maatschappelijk relevant en van levensbelang voor de ontwikkeling van de economische wetenschap zijn en die ook niet zo gemakkelijk kunnen worden beslecht.

In de discussie over bij voorbeeld informatie in de economische theorie zien we dit type economische vragen maar al te duidelijk naar voren komen. Zowel de Oostenrijkers als de post-Keynesianen beklemtonen het probleem van de informatie van de economische actoren. Deze maken hun keuzes niet op basis van de objectieve stand van zaken, maar vanuit hun eigen inzicht in die stand van zaken. Beide scholen verwerpen de veronderstelling van 'perfect foresight' van de neo-klassieke economie. Beide proberen ook het probleem van de onzekerheid ernstig te nemen. De belangrijkste economische beslissingen vergen immers een 'oordeel' dat niet louter op berekenbare kansverdelingen gefundeerd kan worden. Oostenrijkers en post-Keynesianen verschillen echter grondig van mening als het gaat om de vraag hoe de relevante informatie kan worden doorgegeven. De Oostenrijkers menen dat het prijsmechanisme de enige vector van informatieverspreiding is en moet zijn. Volgens de post-Keynesianen daarentegen heeft de vrije markt behoefte aan andere informatiekanaalen om op een bevredigende manier te kunnen functioneren. Regels, conventies en instituties zijn onontbeerlijk om meer kwalitatieve informatie aan de economische actoren te kunnen doorgeven. De eersten

5. Zie D. Kahneman en A. Tversky, Prospect theory: an analysis of decision under risk, *Econometrica*, jg. 47, 1979, blz. 263-91.

6. Zie A. Sen, Behaviour and the concept of preference, *Choice welfare and measurement*, Basil Blackwell, Oxford, 1982, blz. 54-73.

7. A. Mingat, P. Salmon, A. Wolfensperger, *Méthodologie économique*, Parijs 1985.

8. "onder statuut verstaan wij", zo vervolgen deze auteurs, "zowel waar (of gecorroboereerd) en onwaar, als ook toepasbaar (in het algemeen of in een gegeven geval), plausibel, vruchtbaar, verklaarend, toetsbaar, illustratief, bruikbaar, nuttig, kritisch, logisch, heuristisch, empirisch, enz." (blz. 142).

9. Zie T.J. Kastelein, *Economie en methodologie; een inleiding*, Wolters-Noordhoff, Groningen, 1987.

10. W.N.A. Klever, Economische methodologie vandaag, *ESB*, 29 maart 1989, nr. 3700, jg. 74, blz. 308-313.

beklemtone samen met de autonomie van de markt ook de zelfgenoegzaamheid van de economische wetenschap. De laatsten breken de economische wetenschap open tot een meer omvattende studie van diverse regelsystemen, die de toeëigening van maatschappelijke rijkdom beheersen. Ook hier impliceert een verschillende definitie van 'het economische' een verschillende onderzoeksstrategie¹¹.

Een normatieve methodologie?

Moet de economische methodologie zich nu streng normatief opstellen of veeleer beschrijven op welke gronden economen feitelijk bepaalde theorieën aanvaarden of afwijzen? Men kan het recente verzet tegen economische methodologie lezen als een aanval tegen al te sterk normatief gekleurde of filosofisch georiënteerde methodologie. Het is natuurlijk onzin dat filosofen vanuit een externe positie de wetenschap zouden kunnen dirigeren of wetenschappelijke disputen zouden gaan beslechten, maar daarom hoeft men nog niet noodzakelijk in het tegenovergestelde euvel te vervallen en elke afstandname tegenover de dagelijkse praktijk van de wetenschapsbeoefening te veroordelen. Een louter descriptieve methodologie lijkt ons bovendien moeilijk denkbaar. De artikelen van Klever, waarnaar wij reeds verwezen, illustreren dit ten overvloede. Wie reflecteert over een wetenschappelijke discipline zal onvermijdelijk ook allerlei ideeën koesteren over hoe deze discipline zich verder moet ontwikkelen (en dat is ook normaal). Wetenschap is niet denkbaar zonder afstandname zowel ten aanzien van de vroegere als van de eigen praktijk. Deze afstandname is bovendien altijd normatief gekleurd: geen kritiek zonder aanvoelen van een crisissituatie en zonder verwijzing naar een 'criterium'. Het standpunt van waaruit men theorieën beoordeelt heeft ook altijd te maken met een specifieke definitie van de harde kern van het economische. De methodologie probeert dit kritische moment in de wetenschap verder te expliciteren. Is dit nu een activiteit, die binnen of buiten de betrokken wetenschap plaats vindt? Uiteindelijk is dit een onbelangrijke vraag. Het is goed en wellicht onvermijdelijk dat de methodologie enige kritische distantie of een zekere normatieve spanning behoudt ten aanzien van de feitelijke wetenschapsbeoefening, maar het is onzin te verwachten dat de methodologie ooit één enkele "beste" wetenschappelijke methode zou kunnen voorstellen.

We zullen nu onze positie in deze verder toelichten in de vorm van een kritiek op de zogeheten retorica van de economie. Het betreft hier een denkstroming die wordt aangevoerd door McCloskey en die recent in 'The very idea of epistemology, a comment on standards'¹², de relevantie van de economische methodologie ter discussie heeft gesteld.

McCloskey tracht ons ervan te overtuigen dat de traditioneel filosofische vakken methodologie en epistemologie het veld moeten ruimen voor (het overigens eveneens klassieke vak) retorica. Methodologie en epistemologie vat hij hierbij op als (achterhaalde) pogingen om voor eens en altijd absolute maatstaven op te stellen waaraan wetenschapsbeoefening (respectievelijk kennisverwerving in meer algemene zin) behoort te voldoen. McCloskey betoogt dat dit een onmogelijke opgave is. Methodologen en epistemologen zijn gewone stervelingen die de bovenmenselijke (goddelijke) kenvermogens ontberen om onfeilbare maatstaven vast te stellen "... to decide what to believe on grounds other than what is persuasive to humans" (blz. 5). Beter is het om genoeg te nemen met wat overtuigend is voor ons, feilbare wezens. "It seems good enough to me. It had better be good enough, since it's all we've got", aldus McCloskey (ibid.). Nog sterker: "Methodology and episte-

mology spoil conversations" (blz. 2). Zijn remedie is dan ook eenvoudig: "... let's get rid of them" (ibid.).

Volgens McCloskey biedt retorica hier uitkomst. Retorica omschrijft hij in 'The rhetoric of economics'¹³ als "... anti-methodology. It points out what we actually do, what seems to persuade us and why" (blz. 51). McCloskey stelt dat methodologie verantwoordelijk is voor een onderwaardering van de economische wetenschap door het grote publiek. "The opportunity costs of enchanting one's fellow economists is alienating non-economists. There is no such thing as a free argument" (blz. 131). McCloskey is ervan overtuigd dat retorica de economische wetenschap haar verdiende eerherstel zal bezorgen. De opvattingen van McCloskey stellen we hier aan de orde om de volgende stelling toe te lichten: Zelfs wanneer men accepteert dat economische methodologie het veld moet ruimen voor retorica, ook dan hebben analyses van de methodologische overwegingen in economische theorievorming het nodige te bieden. Met andere woorden, ook de retorische visie noopt tot methodologie in de betekenis die wij er eerder aan gaven. In 'The very idea of epistemology' onderscheidt McCloskey drie soorten van maatstaven: (1) praktische onderzoeksregels (zoals die welke aangeven wanneer welke statistische technieken te gebruiken), (2) de globale morele regels van de "Sprachethik", en (3) de regels van de middle ground-methodology. De kritiek van McCloskey spitst zich toe op (3). Hij aanvaardt (1) en (2), omdat ze het gesprek tussen economen beter laten verlopen. Middle ground-methodologies kunnen naar zijn mening zo'n gesprek enkel in de weg staan. Het zijn deze maatstaven waarmee men, georiënteerd op de traditionele epistemologie, pretendeert voor eens en altijd de juiste wijze van economie-beoefening aan te geven. McCloskey stelt vast dat iedere economische school er dergelijke maatstaven op nahoudt (bij voorbeeld: 'geef voor elk macro-argument een micro-fundering' in de Minnesotaschool). Naar zijn mening spelen dergelijke maatstaven enkel een negatieve rol, omdat ze uitsluitend en alleen worden gehanteerd om de activiteiten van andere scholen af te doen als "... not serious work" (blz. 5). "What is objectionable about such sneering...is that it imports unexamined standards from the outside with no respect for Sprachethik within economics or philosophy" (blz. 3). McCloskey gaat daarmee echter voorbij aan recente onderzoeksresultaten die laten zien dat zulke middle ground-methodologies niet alleen de kracht van economische onderzoeksprogramma's uitmaken, maar er zelfs een noodzakelijke voorwaarde voor vormen. Zo heeft Reder dat laten zien voor wat hij noemt "Chicago Economics"¹⁴.

Reder betoogt dat Chicago Economics zich onderscheidt van andere scholen binnen de economische wetenschap, doordat haar leden onverkort vasthouden aan wat hij TP noemt: "Tight Prior Equilibrium Theory". TP houdt in dat men in toegepast economisch onderzoek (waarbij Chicago-economen sterk de nadruk leggen op het genereren van specifieke, toetsbare hypotheses) uitgaat van een zogenaamde "good approximation assumption": waargenomen prijzen en hoeveelheden worden opgevat als goede benaderingen van hun "long-run competitive equilibrium values". Men tracht met andere woorden te laten zien dat een gegeven dataset consistent is met "established equilibrium theory". De kwalificatie "tight prior" moet dan ook

11. Zie T. Vandevelde, Marktonzekerheid en regulering, een pleidooi voor een institutionele visie op de economie, *Streven*, jg. 56, 1989, blz. 907-916.

12. D.N. McCloskey, The very idea of epistemology, a comment on standards, *Economics and Philosophy*, 5, 1989, blz. 1-6.

13. D.N. McCloskey, *The rhetoric of economics*, University of Wisconsin Press, 1985.

14. Zie M.W. Reder, Chicago economics: permanence and change, *Journal of Economic Literature*, vol. XX, maart 1982, blz. 1-38.

worden begrepen in Bayesiaanse zin: het vertrouwen van Chicago-economen in "established equilibrium theory" is zo groot dat men na toetsing hier pas aan wenst te tornen als dwingend zou worden aangetoond dat bepaalde data niet zijn te verenigen met deze theorie. TP, aldus Reder, stuurt de onderzoeksactiviteit van de Chicago School. Wanneer men bereid zou zijn één van de pijlers van TP te laten vallen dan zou dit de ontwikkeling van het programma belemmeren. Zulke acties "... seriously inhibit the development of research programs of the Chicago style and give a quite different direction to economic research" (blz. 17). Chicago Economics is methodologisch gezien een Kuhnianse aangelegenheid:

"... initiation to the Chicago sub-culture is through a rigorous training program in which failure is for many a distinct possibility, and placement in a well defined pecking order a concern of all. Success is achieved by mastery and application of certain tools and concepts to obtain correct answers to analytical problems (Kuhnian puzzles). Correct answers must conform to definite criteria which are the fundamental characteristics of TP, e.g.: competitive markets must clear, decision makers must optimize, money illusion must be absent. However imaginative, answers that violate any maintained hypothesis of the paradigm, are penalized as evincing failure to absorb training." (blz. 19).

Deze omschrijving van Chicago Economics in termen van "normal science" betekent niet dat men in Chicago theoretische vernieuwingen afwijst; ook daar wordt origineel en innovatief onderzoek op prijs gesteld. Alleen geldt ook hier dat men zoveel mogelijk trouw blijft aan de uitgangspunten van TP. Vernieuwend onderzoek in Chicago houdt in dat men ofwel aantoonde dat empirische gegevens die ogenschijnlijk in strijd zijn met "established equilibrium theory" toch hiermee consistent zijn, ofwel laat zien dat deze theorie consistent is met nieuwe data-sets op nog niet geëxploreerde terreinen (zoals bij voorbeeld G. Becker doet). Reder stelt dan ook: "... Chicago innovations are 'paradigm preserving' or 'paradigm extending' rather than 'paradigm shattering'." (blz. 22).

Methodologische opvattingen (in het middengebied) zijn dus nodig om aan theorie-vorming en -ontwikkeling richting te geven. Dit houdt in dat er een zekere inperking van het soort theorieën dat (in principe) aanvaardbaar is en het soort argumenten dat legitiem, gewenst en zelfs noodzakelijk is. "Chicago economics" zou bij voorbeeld ophouden als school te bestaan wanneer ze één van de pijlers van TP zou laten vallen of wanneer ze argumenten serieus zou gaan nemen die het realiteitsgehalte van veronderstellingen betreffen. Tot voor kort leek McCloskey fel gekant te zijn tegen elke inperking van deze aard¹⁵. Maar nu, in zijn publikatie van 1989, lijkt hij de wenselijkheid van zekere inperkingen te erkennen. We laten hem zelf aan het woord:

"We agree, of course, that any conversation that is not going to ramble pointlessly must adhere to temporary agreements about what is relevant. A seriously considered limitation of the argument is always a good idea. Narrowness is not always a bad idea.... The problem comes when the narrow, temporary agreement is graven in stone, and elevated to a Methodological Commandment." (blz. 4)

McCloskey ziet kennelijk niet dat hij hiermee toch weer methodologische vragen oprakelt. Een inperking van de argumentatie is naar zijn mening gerechtvaardigd als ze weloverwogen ("seriously considered") is. Maar wanneer is een inperking van een argumentatie weloverwogen? McCloskey kan ook hier weer naar voren brengen dat er geen algemene maatstaven zijn; dat hij het gesprek hierover niet bij voorbaat wil inperken en dat economen dat zelf maar moeten uitmaken. Maar het probleem is nu juist dat de verschillende scholen binnen de economische wetenschap het er onderling over oneens zijn welke inperking weloverwogen is.

Weloverwogen methodologie

Wanneer we werkelijk serieus willen ingaan op de vraag wanneer een bepaalde methodologische inperking van de argumentatie weloverwogen is en wanneer niet, dan ligt het voor de hand om te bezien tot welke resultaten deze inperking leidt, respectievelijk heeft geleid. Wanneer een bepaalde inperking tot 'goede' resultaten leidt, dan lijkt die inperking een goed idee te zijn, anders niet. Preciezer geformuleerd: wanneer een bepaalde inperking tot een (nog nader te specificeren) vooruitgang in de theorie-ontwikkeling leidt, dan is dit een argument vóór die inperking. Het komt er dan op aan een notie van vooruitgang te formuleren die in principe voor alle scholen (alle deelnemers aan het gesprek) aanvaardbaar is. Een notie van vooruitgang die 'school-specifiek' is, voldoet uiteraard niet. Weintraub heeft deze weg bewandeld om tot (voorzichtige) uitspraken te komen over de ratio achter de specifieke inperkingen van een invloedrijke theorie-traditie binnen de economische wetenschap, die van de algemene evenwichtsanalyse¹⁶.

Twee criteria kunnen volgens Weintraub worden aangebracht als criteria waarmee de mate van vooruitgang (of achteruitgang) kan worden bepaald in een bepaalde theorie-ontwikkeling. Aan de hand van een aantal 'case studies' komt hij tot de bevinding dat het neo-Walrasiaanse onderzoeksprogramma empirisch progressief is. Het is echter niet zozeer zijn uiteindelijk oordeel dat ons in dit verband interesseert. Van meer belang vinden wij dat Weintraub ten overstaan van mensen als McCloskey laat zien dat methodologische opvattingen een cruciale, zo niet beslissende rol spelen bij de ontwikkeling van theorie-tradities in de economische wetenschappen. Als Weintraub gelijk heeft, dan zijn deze opvattingen nog belangrijker, nog dieper verankerd dan de theorieën die economen erop nahouden: economen hechten meer aan dit soort methodologische opvattingen dan aan hun theorieën. Bovendien constateerden we dat Weintraub laat zien dat een aanvaardbaar compromis kan worden gevonden tussen enerzijds het serieus nemen van de wijze waarop economen argumenteren en anderzijds het vormen van een eigen oordeel over deze argumentaties en de resultaten waartoe ze leiden. En hoewel het uiteindelijke oordeel van Weintraub lijkt samen te vallen met dat van de economen die hij bestudeert, is het duidelijk dat dit geen van te voren uitgemaakte zaak is. Het oordeel had anders kunnen uitvallen.

Het methodologisch werk van Weintraub is alleen al interessant voor economen omdat het licht werpt op een aantal ontwikkelingslijnen en -tendenzen in het economisch denken. Wij hebben het hier naar voren gehaald als één van de vele voorbeelden van hoe economische methodologie het medium kan zijn voor een zinvolle discussie over richtinggevende criteria voor economisch onderzoek. Zij zal daarbij tot een eigen oordeel trachten te komen dat niet noodzakelijkerwijs samenvalt met dat van (bepaalde groepen) economen, maar daar wel rekening mee houdt. There is no such thing as a free argument!

Hans Blom
Toon Vandavelde
Jack Vromen

15. Zie D.N. McCloskey, Thick and thin methodologies in the history of economic thought, in: De Marchi (red.), *The Popperian legacy in economics*, Cambridge University Press, Cambridge, 1988.

16. E.R. Weintraub, *General equilibrium analysis: studies in appraisal*, Cambridge University Press, Cambridge, 1985; E.R. Weintraub, The neo-Walrasian program is empirically progressive, in: De Marchi (red.), op. cit., 1988.